سخن سردبیر
Editorial
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۲۴، تیر ۱۴۰۴، ۳۱۴-۳۱۲

درآمدی بر مدل یکپارچه انگیزشی-ارادی رفتار خودکشی‌گرایانه

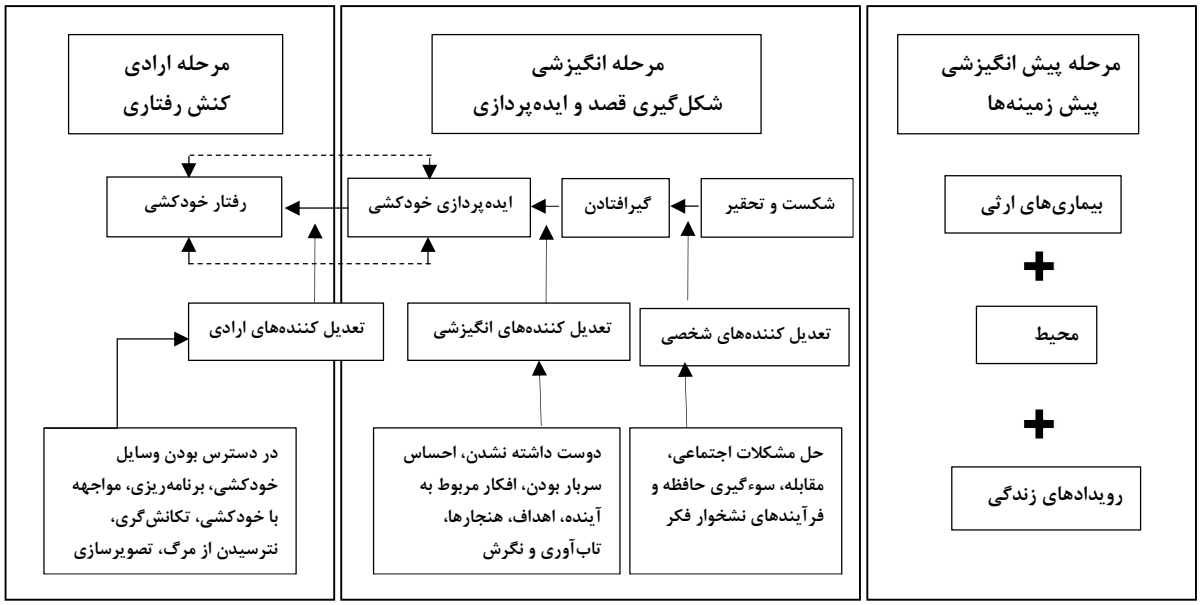
An Introduction to Integrated Motivational-Volitional Model of Suicidal Behavior

محسن رضائیان[۱]

Mohsen Rezaeian

تاکنون در سخنان سردبیری شماره‌های قبلی مجله دانشگاه، به مدل تعیین کننده‌های اجتماعی و عوامل خطر فردی برای خودکشی و خودآزاری (۱)، مدل پیشگیری از خودکشی و خودآزاری (۲)، مدل عوامل خطر و عوامل محافظت کننده از رفتار خودکشی و کاربرد آن در مدارس (۳)، مدل مفهومی خودکشی در مناطق روستایی (۴) و مدل مفهومی رابطه مابین سوءرفتار دوره کودکی با خطر رفتار خودکشی‌گرایانه در دوره جوانی (۵)، پرداخته‌ایم.

در این سخن سردبیری قصد داریم تا مدل روری اوکانر (Rory O'Connor)، روان‌شناس ایرلندی با عنوان مدل یکپارچه انگیزشی–ارادی رفتار خودکشی‌گرایانه (Integrated motivational-volitional model of suicidal behavior) را، معرفی نماییم. اوکانر، این مدل که نتیجه تحقیقات چند ساله وی در زمینه چگونگی رخداد رفتار خودکشی می‌باشد را در فصل ششم و هفتم کتاب خواندنی خود با عنوان در اوج تاریکی، به طور کامل توضیح داده است (تصویر ۱) (۶).

تصویر ۱- مدل یکپارچه انگیزشی- ارادی رفتار خودکشی‌گرایانه

۱- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده بهداشت، مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
کد پستی: ۷۷۱۸۱۷۵۹۱۱، تلفن: ۳۱۳۱۵۲۴۳-۰۳۴، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk، ارکید: 0000-0003-3070-0166

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]
[DOI: 10.61186/jrums.24.4.312]

همان‌طور که تصویر فوق نشان می‌دهد، مدل وی دارای سه پنل اصلی است. پنل اول، با عنوان مرحله پیش انگیزشی به پیش‌زمینه‌هایی اشاره دارد که به احتمال رخداد خودکشی، دامن می‌زنند. این پنل با عنوان پیشینه، در برگیرنده عواملی نظیر بیماری‌های ارثی، محیط و رویدادهای منفی زندگی است. برای مثال، وی به کودک‌آزاری اعم از آزار عاطفی، جسمی و جنسی اشاره می‌کند که احتمال ابتلاء به رفتار خودکشی‌گرایانه در سال‌های بعدی را، موجب می‌گردد.

پنل دوم، با عنوان مرحله انگیزشی در برگیرنده شکل‌گیری قصد و ایده‌پردازی برای خودکشی است که منجر به پدید آمدن افکار خودکشی در فرد می‌گردد. این پنل، به ترتیب از سه حلقه به هم پیوسته شکست و تحقیر، گیر افتادن و ایده‌پردازی خودکشی‌گرا و قصدخودکشی، تشکیل شده است. رابطه این سه حلقه به نحوی است که اگر مشکل در هر حلقه‌ای حل نشود، منجر به رخداد حلقه بعدی خواهد شد. اوکانر معتقد است برای آن‌که حلقه شکست و تحقیر، به حلقه گیر افتادن منجر گردد نیاز به تعدیل کننده‌های شخصی نظیر حل مشکلات اجتماعی، مقابله، سوءگیری حافظه و فرآیندهای نشخوار فکر دارد. این در حالی است که گذر از حلقه گیر افتادن به حلقه ایده‌پردازی خودکشی‌گرا، نیاز به تعدیل کننده‌های انگیزشی مانند دوست داشته نشدن، احساس سربار بودن، افکارمربوط به آینده، اهداف، هنجارها، تاب‌آوری، حمایت اجتماعی و نگرش دارد.

پنل سوم نیز، با عنوان مرحله ارادی و کنش رفتاری به توضیح این مساله می‌پردازد که چگونه رفتار خودکشی‌گرایانه در فرد، شکل می‌گیرد. در واقع، اوکانر سعی می‌کند که گذر از حلقه سوم در پنل دوم که همان ایده‌پردازی خودکشی‌گرا می‌باشد به حلقه‌ی رفتار خودکشی‌گرایانه در پنل سوم را با استفاده از تعدیل کننده‌های ارادی، نظیر در دسترس بودن وسایل خودکشی، برنامه‌ریزی، مواجهه با خودکشی، تکانش‌گری، حساسیت به دردجسمی، نترسیدن از مرگ، تصویرسازی و گذشته رفتاری فرد، توجیه نماید. این تعدیل کننده‌های ارادی در واقع، حلقه ارتباط دهنده پنل دوم و پنل سوم می‌باشند.

اوکانر معتقد است که مبنای مدل وی بر اساس مدل‌های قبلی و با فرض قابل مطالعه علمی بودن تمام حلقه‌ها، طراحی شده است. وی به درستی اعلام می‌کند که مدل باید سؤالات و فرضیه‌هایی را ارائه کند که در مطالعات پژوهشی، قابل آزمایش باشند. چرا که آزمون فرضیه‌ها، زیربنای علم را تشکیل می‌دهد. با این وجود از نظر اینجانب، مدل اوکانر با همه ظرافت‌هایی که در طراحی آن به کار رفته است، از آنجایی که چگونگی رابطه مابین پنل اول با پنل دوم را به تصویر نکشیده است، نیاز به کار بیشتر دارد. برای رفع این نقیصه، به نظر می‌رسد استفاده از مدل‌هایی نظیر مدل مفهومی رابطه بین سوءرفتار دوره کودکی با رفتار خودکشی‌گرایانه در دوره جوانانی که در سخن سردبیری شماره قبل مجله دانشگاه به آن پرداختیم، می‌تواند کمک کننده باشد (۵).

با وجود این، هنوز مدل اوکانر یکی از مهم‌ترین مدل‌هایی است که در مطالعات پژوهشی مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. خوانندگان فرهیخته می‌توانند برای آشنایی بیشتر با این مدل، به متن انگلیسی کتاب اوکانر مراجعه نمایند (۶). همچنین، همان‌طور که قبلاً در مجله دانشگاه به آن اشاره گردید، ترجمه روانی از این کتاب برای خوانندگانی که به مطالعه متون فارسی علاقه بیشتری دارند نیز، در دسترس قرار دارد (۷).

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOI: 10.61186/jrums.24.4.312]

CCBY-NC.4.0 DEED

References

1. Rezaeian M. Getting to Know the Social Determinants and Individual Risk Factors Model for Suicide and Self-Harm. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2024; 23 (6): 478-81.
2. Rezaeian M. Getting to Know Suicide and Self-Harm Prevention Model. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2024; 23 (8): 660-62.
3. Rezaeian M. Getting to Know the Risk and Protective Factors of Suicidal Behavior Model and its Application in Schools. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 23 (11): 946-7.
4. Rezaeian M. Introducing the Conceptual Model of Suicide in Rural Areas. *J Rafsanjan Univ Med Sc*i 2025; 24 (2): 120-2.
5. Rezaeian M. Introducing the Conceptual Model for the Association between Child Maltreatment and Youth Suicide Risk. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 24 (3): 212-4.
6. O'Connor R. When It Is Darkest: Why People Die by Suicide and What We Can Doto Prevent It. New York: Random House; 2021.
7. Rezaeian M. A Review of the Book "When It Is Darkest". *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2024; 23 (7): 658-9.

ارجاع: رضائیان م. درآمدی بر مدل یکپارچه انگیزشی-ارادی رفتار خودکشی‌گرایانه. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، سال ۱۴۰۴، دوره ۲۴ شماره ۴، صفحات: ۳۱۴-۳۱۲.

Citation: Rezaeian M. An Introduction to Integrated Motivational-Volitional Model of Suicidal Behavior. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 24 (4): 312-4. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-23]

[DOI: 10.61186/jrums.24.4.312]

CCBY-NC.4.0 DEED